

סוג הבחינה: בגרות
מועד הבחינה: קיץ תשפ"ג, 2023
מספר השאלון: 011271
שם התלמיד/ה: _____

עברית: לשון

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שעהיים.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.
פרק א – שם המספר ואותיות השימוש – 20 נקודות
פרק ב – תחביר / פרק ג – מערכת הצורות – יש לבחור באחד הפרקים – 80 נקודות
סך הכול – 100 נקודות
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: דף עזר (עמוד 4).
- ד. הוראה מיוחדת: יש להקפיד על כתיב נכון, על כללי הדקדוק ועל פיסוק הגיוני.
שימו לב: בסוף הבחינה מצורפים דפי טיוטה. אין להוסיף דפים אחרים למחברת הבחינה.
השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.

בהצלחה!

השאלות

פרק א: חובה – שם המספר ואותיות השימוש

(20 נקודות)

ענו על שאלה 1 שלפניכם.

1. (20 נקודות)

א. לפניכם משפטים ובהם אפשרויות להגיית שם המספר ואותיות השימוש וכן מספרים מודגשים. הקיפו את הצורה הנכונה מבין האפשרויות להגיית שם המספר, וכתבו במילים את המספרים המודגשים (אין צורך לנקד).

- בשנת אַלְפִים עֶשְׂרִים וְשָׁתַיִם / אַלְפִים עֶשְׂרִים וְשָׁתַיִם פעלו בישראל 59 _____ מוסדות לימוד אקדמיים; מבין 10 _____ האוניברסיטאות הפועלות בישראל, האוניברסיטה הפתוחה היא הגדולה ביותר.
- מספר הסטודנטים בשנה זו היה 351,500 _____.
- בעשור האחרון חלה ירידה של 25 _____ אחוזים במספר הסטודנטים הלומדים בפקולטה למדעי הרוח. לשם השוואה, מספר הסטודנטים הלומדים כיום לתואר בהנדסה ובמדעים מדויקים גדול פי שְׁלוּשָׁה / שְׁלוֹשׁ ממספר הלומדים לתואר במדעי הרוח.
- הירידה הגדולה ביותר במספר הלומדים חלה בשָׁתַיִ / שְׁנֵי המקצועות: ספרות ולשון עברית. במקום ה-3 _____ – ההיסטוריה של עם ישראל.
- למרות הירידה בביקוש ללימודי מדעי הרוח ממוצע ציוני הבגרות של סטודנטים במחלקה למדעי הרוח עלה באַרְבָּע / אַרְבָּעָה נקודות בעשור האחרון.

ב. לפניכם איור שפורסם בדף של האקדמיה ללשון העברית ברשתות החברתיות. קראו את הכתוב בו, וענו על השאלה שאחריו.

מבין שתי האפשרויות שלפניכם הקיפו את התשובה הנכונה על השאלה שבאיור.
אחת ועוד אחת / אחד ועוד אחד

פרק ב: תחביר

(80 נקודות)

לפניכם שני פרקים: פרק ב – תחביר, פרק ג – מערכת הצורות.
בחרו בפרק שלמדתם: בפרק ב – תחביר או בפרק ג – מערכת הצורות.
בפרק שבחרתם ענו על השאלות לפי ההוראות.
בפרק זה ענו על ארבע מן השאלות 2–6 (לכל שאלה – 20 נקודות).
שימו לב: בכל שאלה שתבחרו, ענו על כל הסעיפים.

2. (20 נקודות)

א. לפניכם משפט פשוט.

למרבה הצער, ההשפעה מתבטאת כיום בזילות של התחומים האלה.
נתחו את המשפט: ציינו מעל המילים שבמשפט את התפקידים התחביריים שלהן.

ב. לפניכם שני משפטים.

- I. ממשלות שואפות לפתח את הכלכלה שלהן, ולכן הן דוגלות בהקניית מיומנויות שימושיות.
הסוג התחבירי: _____
- II. יש צורך בלימוד בסיסי גם על דתות ותרבויות בעולם, מפני שבורות היא אחת הסיבות העיקריות לגיבוש דעות קדומות על האחר.
הסוג התחבירי: _____
- (1) מתחו קו מתחת לכל נשוא במשפטים I–II.
- (2) ציינו ליד כל אחד מן המשפטים את הסוג התחבירי שלו.
- אם המשפט מורכב, תחמו את הפסוקית שבו, וציינו את התפקיד התחבירי שלה.

3. (20 נקודות)

א. לפניכם ארבעה משפטים, ובהם מודגש הצירוף "מדעי הרוח".

בכל אחד מן המשפטים כתבו מעל הצירוף "מדעי הרוח" את התפקיד התחבירי שלו.

- I. פריחת מדעי הרוח נראית באופן.
- II. בשנים האחרונות מתפתח שיח בין מי שעוסקים בטכנולוגיה ובין מי שעוסקים במדעי הרוח.
- III. ברור לנו כי מדעי הרוח יכולים לסייע לנו בפיתוח חשיבה ביקורתית.
- IV. הודות למדעי הרוח נלמדים ערכים כגון צדק, אמת ומוסר.

ב. לפניכם שני משפטים, ובהם חלקים כוללים.

I. לא רק המהנדסים אלא גם אנשים מתחום מדעי הרוח עונים על שאלות אלה.

II. החוקרת מייחסת חשיבות רבה ללימודי היסטוריה בהקשר העולמי ולא רק בהקשר המקומי.

(1) בכל אחד מן המשפטים I-II מתחו קו מתחת לחלק הכולל.

(2) ציינו מעל כל חלק כולל את התפקיד התחבירי שלו במשפט.

(3) ציינו מהו הקשר הלוגי המשותף שבין החלקים הכוללים בשני המשפטים. _____

(4) נסחו מחדש את משפט I בלי להשתמש במבנה "לא... אלא...". שמרו על משמעות המשפט הנתון.

(5) כתבו את משפט II מחדש כך שהצירוף "חשיבות רבה" יהיה נושא המשפט.

שמרו על משמעות המשפט הנתון.

4. (20 נקודות)

א. לפניכם ארבעה משפטים.

I. ספק אם ימצא פתרון לבעיה המתוארת במאמרים.

II. כמה חוקרים, מדענים מתחום מדעי הרוח, התעניינו בכך לפניי, למרבה השמחה.

III. במדעי הרוח, למעשה, אנו חוקרים ברצינות את מה שמצוי סביבנו ובתוכנו כל הזמן.

IV. אנו נמצאים אולי בפתחו של עידן חדש בתחום התעסוקה.

(1) בשלושה מתוך ארבעת המשפטים יש הסגר. הקיפו את ההסגר בכל אחד משלושת המשפטים הללו.

(2) מבין שלושת המשפטים שיש בהם הסגר, העתיקו את ההסגר שמבטא ספק והסתייגות. _____

ב. לפניכם משפט נוסף, ובו מסומנות שתי מילים.

לדעתה חוש הביקורת מתפתח כבר בגיל הרך, אולם חוקרים אחדים חולקים על דעתה.

ציינו מעל כל אחת מן המילים המודגשות את התפקיד התחבירי שלה.

ג. לפניכם שני משפטים, ובהם מילת השעבוד "אם" מוגדלת.

I. האם באמת נורא כל כך אם מקצועות שאין להם ביקוש ייעלמו ממפת המחקר והלמידה?

II. השאלה היא אם הגשת עבודה שנוצרה באמצעות בינה מלאכותית היא מוסרית.

(1) בכל אחד משני המשפטים תחמו את הפסוקית הפותחת במילת השעבוד אם, וציינו מעליה את

התפקיד התחבירי שלה.

(2) לפניכם משפט ובו פסוקית תנאי קיים.

אם נחקור ברצינות רבה את האישויון בין הקבוצות החברתיות השונות, נוכל לחשוף עוולות

שמתרחשות בארץ ומחוץ לה.

המירו את התנאי הקיים בתנאי בטל, ונסחו את המשפט מחדש.

5. (20 נקודות)

א. לפניכם שני משפטים ובהם תמורות.

I. בחוג לפילוסופיה חקרתי מושגים מחיי היום־יום, כמו אהבה, צדק ואמת.

II. לימודי הרוח, בעיקר לימוד ההיסטוריה, מקנים לנו את ההבנה שאנחנו אזרחי העולם החיים ב"כפר גלובלי".

השלימו את הטבלה שלפניכם: העתיקו מכל משפט את התמורה, את המילה או המילים שהתמורה ממירה ואת התפקיד התחבירי של המילה או המילים שהתמורה ממירה.

מספר המשפט	התמורה	המילה או המילים שהתמורה ממירה	התפקיד התחבירי של המילה או המילים שהתמורה ממירה
I.			
II.			

ב. לפניכם שני משפטים.

קרנם של מקצועות מדעי הרוח יורדת. זהו משבר עצום בהיקפו.

(1) כתבו את שני המשפטים במשפט אחד פשוט בעל נשוא שמני.

(2) ציינו את הנושא ואת הנושא של המשפט שכתבתם.

נושא: _____

נושא: _____

ג. לפניכם משפט דו־משמעי.

אחותה של חברתי שסיימה את הלימודים במדעי הרוח מצאה עבודה בחברת היי־טק.

כתבו שאלה שבאמצעותה יהיה ברור מהי הדו־משמעות במשפט.

6. (20 נקודות)

א. לפניכם משפטים, ובהם מילים מסומנות בקו.

- I. מספר הנרשמים ללימודים במדעי הרוח באוניברסיטאות הולך ויורד משנה לשנה.
  - II. המשבר מאופיין בירידה מתמשכת במספר הסטודנטים שנרשמים ללימודים בתחום זה.
  - III. במדעי הרוח אנו חוקרים ברצינות את מה שמצוי סביבנו ובתוכנו כל הזמן.
  - IV. בשבועות האחרונים חוקרים מתחומים שונים דנים בחשיבות של מדעי הרוח.
- השלימו את הטבלה שלפניכם: ציינו בה את חלק הדיבור ואת התפקיד התחבירי של כל אחת מן המילים המסומנות בקו במשפטים I–IV.

מספר המשפט	המילה	חלק הדיבור	התפקיד התחבירי
I.	הנרשמים		
II.	שנרשמים		
III.	חוקרים		
IV.	חוקרים		

ב. לפניכם קטע שסומנו בו הנקודות בסופי המשפטים בלבד.

הוסיפו בקטע סימני פיסוק לפי ההנחיות שלפניכם.

– פסקו תמורה.

– פסקו הסגר.

– סמנו מירכאות ונקודתיים לציון דיבור ישיר.

– סמנו פסיק בין חלקים כוללים.

– סמנו פסיק בין איברים במשפט איחוי.

יש מומחים הטוענים כי בשנים הקרובות תגבר הדרישה ללימודי פילוסופיה ספרות והיסטוריה. בשוק העבודה הולכת וגוברת ההכרה בחשיבותם של מקצועות אלה וכיום הם זוכים לפריחה מחודשת. דן שוואבל סופר ומוביל דעה טוען לדעתי מקצועות הטכנולוגיה יאבדו מן הרלוונטיות שלהם עם התפתחות הבינה המלאכותית. שוואבל מסביר כי חברות יחפשו דווקא את בוגרי מדעי הרוח בעלי הכישורים החיוניים להצלחה.

פרק ג: מערכת הצורות

(80 נקודות)

בפרק זה ענו על ארבע מן השאלות 7–11 (לכל שאלה – 20 נקודות).

שימו לב: בכל שאלה שתבחרו, ענו על כל הסעיפים.

7. (20 נקודות)

א. לפניכם קטע ובו פעלים מודגשים.

מדעי הרוח חוקרים ברצינות את מה שמצוי סביבנו ובתוכנו כל הזמן. תלמידים למדעי הרוח מצטיידים בכלי חשיבה מיוחדים, ובזכותם הם יכולים להתמודד היטב עם החיים. מקצועות אלה מקנים מיומנויות חיוניות לחיים: להביט במציאות בעיניים פקוחות, להיות ערים לדילמות בחברה שבה אנו חיים וליהנות מן היום-יום שנדמה שבזכותם הוא נהפך לעשיר וצבעוני. היכולת לראות את השקוף ולעסוק בו תיטיב את חיינו.

בטבלה שלפניכם נתחו את הפעלים המודגשים בקטע – ציינו את השורש ואת הבניין של כל פועל.

הפועל	השורש	הבניין
מצוי		
מצטיידים		
מקנים		
להביט		
ערים		
נדמה		
תיטיב		

ב. לפניכם שני משפטים, ובהם מילים מודגשות.

כתבו ליד כל משפט את השורש של המילה המודגשת בו.

(1) יצירות ספרות שונות עוסקות באוכלוסיות מדרות ובמיעוטים. _____

(2) מן החנות יצאו נשים מהדרות. _____

8. (20 נקודות)

א. לפניכם משפט, ובו שתי מילים מודגשות.

הקורס כולל בְּנִיָּה של תוכנה בעזרת בִּינָה מלאכותית.

(1) בטבלה שלפניכם שובצו שתי המילים. השלימו בשורת הכותרת בכל עמודה את השורש לפי המילים ששובצו בטבלה.

השורש: _____	השורש: _____
בְּנִיָּה	בִּינָה

(2) לפניכם רשימת מילים: מיינו בטבלה את המילים על פי השורשים שכתבתם בשורת הכותרת בטבלה.

תְּבוּנָה, הַתְּבוּנָנוּת, בְּנִין, מוֹבָן, בְּנוֹי, מְבָנָה

(3) כתבו מן השורש של המילה בִּינָה שם תואר בבניין נפעל. _____

(4) כתבו מן השורש של המילה בְּנִיָּה שם במשקל בעלי מקצוע. _____

ב. לפניכם טבלה ובה שלושה משפטים. בכל משפט יש פועל מודגש.

השלימו את הטבלה: ציינו את השורש של הפועל המודגש, וכתבו לכל פועל מודגש פועל באותו הבניין ובאותו הגוף אך בזמן עתיד.

השורש	פועל באותו הבניין ובאותו הגוף אך בזמן עתיד
הנואמת הצעירה <u>שָׁבְתָה</u> את לב הקהל.	
מערכת החינוך <u>שָׁבְתָה</u> ליום אחד.	
הכלבה האבודה <u>שָׁבָה</u> לביתה.	

9. (20 נקודות)

א. לפניכם קטע שנעשה בו שימוש בשמות פעולה.

החוקרת מרתה נוסבאום מייחסת חשיבות רבה למדעי הרוח וקובעת כי הם כלי מהותי בחינוך לערכים. קביעה זו טעונה הסבר והנמקה. מה בין קריאת רומנים ובין חינוך לערכים? לכאורה, לימודי ספרות והיסטוריה הם רק עיון בטקסטים, ופילוסופיה היא התדיינות ברומן של עולם על סוגיות המנותקות מחיי המעשה. העתיקו מן הקטע ארבעה שמות פעולה מבניינים שונים, וציינו ליד כל אחד משמות הפעולה שהעתקתם את הבניין שלו.

שם הפעולה: _____ הבניין: _____

שם הפעולה: _____ הבניין: _____

שם הפעולה: _____ הבניין: _____

שם הפעולה: _____ הבניין: _____

ב. לפניכם משפט, ובו שני זוגות מילים מודגשות. הקיפו בכל זוג את הפועל המתאים להקשר.

אני נִהְנֶה / נִהְנֶה מלימודי בדיוק כשם שאבי נִהְנֶה / נִהְנֶה מלימודיו כשהיה בגילי.

ג. לפניכם משפט, ובו מודגשת מילה שנוצרה בדרך של בסיס וצורן סופי.

מהות העיסוק במדעי הרוח היא חינוך לערכים.

(1) כתבו את הבסיס של המילה מהות. _____

(2) ציינו את סוג הצורן הסופי. _____

(3) ציינו את משמעות הצורן הסופי. _____

(4) מבין המילים שלפניכם הקיפו שתי מילים שנוצרו באותה דרך התצורה של המילה מהות.

פמות, טעות, איכות, דמות, שטות

10. (20 נקודות)

א. לפניכם שמות עצם מודגשים הנוטים במשקלי הבינוני בנקבה.

עוֹרֶכֶת דין, מְהַנְדֶּסֶת, רוֹפֵאָה, מְרַצָּה, מְכַשֶּׁפָּה, מְפַיֶּקֶה

סדרו את שמות העצם בשלושה זוגות לפי הבניין, וציינו את הבניין של כל זוג.

הזוג: _____, _____ הבניין: _____

הזוג: _____, _____ הבניין: _____

הזוג: _____, _____ הבניין: _____

ב. לפניכם קטע, ובו מודגשות מילים.

ציינו מעל כל אחת מן המילים המודגשות את חלק הדיבור שלה.

בשל הירידה הִתְלִוְלָה במספר הסטודנטים שֶנֶרְשָׁמִים ללימודים במדעי הרוח, חוֹקְרִים מתחומים שונים דִּנְיָם בחשיבות מקצועות אלה שבהם חוֹקְרִים ברצינות את מה שמצוי סביבנו.

- ג. לפניכם צירופים, ובהם מודגשים ארבעה פעלים בזמן הווה.
יורה חץ, מוחל וסולח, נועץ מבט, אוכל לשובע
(1) ציינו את הבניין המשותף לארבעת הפעלים המודגשים. _____
(2) בהקשר אחר – אחד מארבעת הפעלים הוא גם פועל בזמן עתיד. העתיקו פועל זה. _____
(3) ציינו את הבניין של הפועל שהעתקתם, כאשר הוא בזמן עתיד. _____

11. (20 נקודות)

א. לפניכם קטע שנעשה בו שימוש בפעלים סבילים.
הקיפו בקטע ארבעה פעלים סבילים, וציינו מעל כל אחד מהם את הבניין שלו.
תחומי הרוח והאומנויות נתפסים כיום לא חיוניים. ברשתות החברתיות מועלות השאלות, מה הם המקצועות המבטיחים מעמד חברתי גבוה. החוקרים סוברים כי מדובר במשבר גדול בהיקפו, וכי מקצועות הרוח יעלמו ממפת המחקר והלמידה.

ב. לפניכם צירוף, ובו מודגשת מילה.
רשתות חברתיות.
המילה חברתיות נוצרה בשני שלבים.
בכל אחד מן המשפטים שלפניכם, הקיפו את האפשרות הנכונה, והשלימו את המידע החסר.
– במילה חברתית הצורן הסופי □ הוא צורן גזירה / נטייה, ומשמעותו _____.
– במילה חברתיות הצורן הסופי □ הוא צורן גזירה / נטייה, ומשמעותו _____.

- ג. לפניכם שתי מילים.
סרטון, יתרון
ציינו את דרך התצורה של כל אחת מן המילים.
סרטון _____, יתרון _____
- ד. לפניכם שני שמות שנוצרו בדרך של בסיס וצורן סופי: היסטוריון – קולנוען.
ציינו מה מיוחד בבסיס של כל מילה.
היסטוריון _____
קולנוען _____

כל הבגרויות בלשון עם פתרונות מלאים: www.guyai.co.il/bagrut/lashon